

De oudste Groninger beker

NIEUWE AANWINST

Zilveren beker (de Allersma-beker)

Maker onbekend (Groningen)

ca. 1560-70. Zilver, H 9,8 cm

Bijdrage: € 25.000 uit het Groninger
Fonds

GRONINGER MUSEUM

Aangekocht met steun van de Vereniging
Rembrandt (mede dankzij haar Groninger
Fonds) en een Groninger particulier

Het lijkt een zilveren beker zoals veel andere, maar het is een heel bijzonder exemplaar. Het is namelijk een van de oudste zilveren voorwerpen en in ieder geval de vroegst bekende zilveren beker uit de provincie Groningen. Daarmee is het een waardevolle aanvulling op de grote zilvercollectie van het Groninger Museum.

Op de beker staan de familiewapens en namen van het echtpaar Duirt Allersma en Abele tho Nansum: 'Duert Alersema Jonc[frov] Abel sin Huesfrov'. Dit echtpaar woonde in de tweede helft van de 16de eeuw op de Allersmaborg in Ezinge, een plaats ten noordwesten van de stad Groningen. Mogelijk is de beker gemaakt ter gelegenheid van hun huwelijk omstreeks 1560/70. De beker laat een glimp zien van de rijkdom die gedurende het krijgsgewoel van de Tachtigjarige Oorlog nagenoeg verdween. Van geen enkele andere Groninger familie is zilver uit deze periode bekend.

De beker is niet gemerkt zodat niet met zekerheid kan worden vastgesteld waar hij is gemaakt, maar de meest voor de hand liggende productieplaats is de stad Groningen, die in de 16de eeuw al een eigen gilde van goud- en zilversmeden kende van wie we de namen alleen uit historische bronnen kennen. Dat de beker geen merk draagt behoeft geen verwondering te wekken: hij is immers gemaakt ver voordat de stad in 1607 een keurteken invoerde.

GRAVERINGEN

De conisch gevormde beker is 9,8 cm hoog en heeft een wijd uitlopende rand. De beker toont versierende banden met graveringen, die sporen van vergulding laten zien. Vier-en-een-halve eeuw poetsen heeft het meeste hiervan weggesleten. Op beide zijden zijn binnen een cirkel een helm en helmteken aangebracht, met daaronder twee familiewapens van de ouders van het echtpaar. Aan de binnenkant van de rand is de bovenste centimeter verguld. Museum Het Valkhof in Nijmegen bewaart een vergelijkbare huwelijksbeker van Geza Biesman en Johannes die Hardt die in 1563 huwden. Verder zijn enkele bekertjes van vergelijkbare vorm en grootte bekend die door hun decoratie de indruk wekken een kopie van een drinkglas te zijn.

De beker vererfde in de familie die de borg bewoonde tot het einde van de 19de eeuw. De borg werd in 1899 voor de sloop verkocht. Die sloop ging gelukkig niet door en de Allersmaborg siert nog steeds het Groningerland. De beker bleef daarna in de familie tot de recente verkoop aan het Groninger Museum. Bij de beker ontving het museum ook twee aquarellen: een gezicht op de borg en een gezicht op het dorp Ezinge - beide uit 1772 - van de Dordtse kunstenaar Aert Schouman (1710-1792), die kennelijk op bezoek was bij de toenmalige borgheer Albert Hendrik van Swinderen en zijn vrouw, de Haagse Rijksbarones Johanna van Slingelandt. ↘

Literatuur

E. Knol en R. Alma, 'De Allersmabeker', *De Stavelij Jaarboek* (2019/20), pp. 8-25

Egge Knol
Conservator Groninger Museum

Het Huys te Allersma
Aert Schouman
1772. Aquarel, 20,5 x 34 cm
GRONINGER MUSEUM